

CARTEA SFÂNTULUI PĂRINTE PAPA BENEDICT AL XVI-LEA ISUS DIN NAZARET, PRIVITĂ DIN PERSPECTIVA CERCETĂRII ISTORICE CU PRIVIRE LA ISUS CRISTOS

VIOREL-GHEORGHE CODREA

Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Lugoj
viorelcodrea@yahoo.com

Cuvinte cheie: Isus din Nazaret, Benedict al XVI-lea, cercetare, teologie, istorie

Schlüsselwörter: Jesus von Nazareth, Benedikt der XVI, Forschung, Theologie, Geschichte

Credința creștină ne învață adevărul fundamental cu privire la Isus din Nazaret: El este Fiul lui Dumnezeu cel viu, Dumnezeu adevărat și, prin întrupare, om adevărat. Acest adevăr, care este propovăduit dintotdeauna de Biserică, a fost extrem de problematizat începând cu epoca iluminismului, care, dintr-o perspectivă mai pozitivistă, s-a întrebat dacă este posibilă scrierea unei istorii obiective a lui Isus, pe fundamentul izvoarelor existente. Răspunsurile pe care teologii și filosofii le-au dat la această problemă extrem de complexă, s-au bazat pe diferite metodologii. Joseph Ratzinger, actualul Papă Benedict al XVI-lea, intervine și el actualizând și subliniind viziunea Bisericii Catolice asupra acestei chestiuni.

I. Argument

Opera cu privire la Domnul nostru Isus Cristos, publicată în anul 2006 de Papa Benedict al XVI-lea s-a bucurat de un mare succes. Din păcate ambianța teologică catolică din România a înregistrat foarte puține reacții față de această lucrare importantă, motiv pentru care am considerat necesar să o analizez în cadrul acestor câteva rânduri. Dincolo însă de nivelul și de gradul receptării acestei opere în teologia românească, considerăm necesară studierea ei din mai multe motive:

- Cartea *Isus din Nazaret* este expresia gândirii unuia dintre cei mai însemnați teologi contemporani, care s-a afirmat atât în lumea academică prin lucrări fundamentale în plan dogmatic, cât și pe plan ecleziastic (arhiepiscop de München, Prefect al Congregației pentru Doctrina Credinței și din 2005, Pontif Roman).

- În introducerea lucrării, autorul precizează următoarele: „Nu este desigur nevoie să afirm în mod expres faptul că această carte nu constituie în nici un chip un act magisterial, fiind doar expresia căutării mele personale a feței Domnului (Ps. 27, 8). Așadar oricine este liber să mă contrazică”¹. Chiar dacă *Isus din Nazaret* nu este un act magisterial, autorul care o propune este totuși Papa Benedict al XVI-lea.

II. Etapele cercetării istorice cu privire la Isus Cristos

Adevărul credinței în Isus Cristos ca fiu al lui Dumnezeu a fost pus la îndoială începând cu epoca iluminismului. Răspunsurile pe care teologii și filosofii le-au dat la

¹ Ratzinger 2007, p. 20.

problema ridicată de iluminiști, cu privire la istoricitatea lui Isus din Nazaret, s-au bazat pe diferite metodologii și cronologic pot fi sintetizate în următoarele etape:

1. Prima etapă

Primul autor care a afirmat distincția și diferența dintre Isus – personaj istoric și Cristosul revelației sau al credinței a fost **Samuel Reimarus** (1694-1768), profesor de limbi orientale la Hamburg. Acesta, în *Apologia despre adoratorii raționali ai lui Dumnezeu*, publicată de **Gotthold Ephraim Lessing** în 1778, susținea faptul că Isus ar fi avut doar un scop politic, dorind să fie un Mesia politic, un eliberator al poporului evreu. Eșecul lui Isus pe acest plan politic a determinat grupul ucenicilor mai apropiați să inventeze mitul învierii lui. Cu Reimarus, care explică discrepanța dintre mesajul politico-mesianic și vestirea unui Cristos care mântuiește prin suferință, moarte, înviere și parusie prin teoria unei înșelăciuni, începe așadar cercetarea vieții lui Isus dintr-un punct de vedere strict natural și istoric².

Distincția metodologică dintre Isus – personaj istoric și Cristosul credinței propovăduit de apostoli a fost preluată și de **David Friedrich Strauß** (1808-1874), unul dintre discipoli lui Hegel. Această perspectivă se observă evident în *Viața lui Isus*³ pe care a publicat-o, în care însă se distanțează de teoria înșelăciunii lui Reimarus și propune teza dezvoltării mitice a tradiției cu privire la Isus. Strauß a aplicat conceptul de mit Evangheliilor, metodologie care fusese deja aplicată cărților vetero-testamentare. Influențat de gândirea lui Hegel, el considera:

a) Teoria dezvoltării mitice a tradiției cu privire la Isus drept sinteză a teoriei supranaturaliste și a celei raționaliste. În felul acesta, datele evanghelice care nu par a avea o natură istorică, nu mai sunt atribuite unui proces de înșelăciuni, ci unui proces inconștient de imaginație mitică⁴.

b) În Isus, individul istoric, se realizează ideea umanității lui Dumnezeu⁵.

Tot în această perioadă au apărut și alte lucrări cu privire la viața lui Isus. Scrise însă dintr-o perspectivă strict rațională, în realitate nu au reușit să aibă un caracter obiectiv, fiind influențate de diferitele ideologii la care se raportau autorii respectivi. Raționaliștii l-au descris pe Isus ca pe un moralist, idealiștii ca pe o chintesență a umanității, iar socialiștii ca pe un prieten al săracilor și reformator al vieții sociale. Între operele cele mai semnificative se regăsesc viețile lui Isus scrise de Georg W. F. Hegel (1795) și de Ernest Renan (1863).

2. Etapa a II-a: cercetările liberalismului teologic

Avântul înregistrat în Germania de liberalismul teologic s-a raportat și la cercetarea cu privire la viața lui Isus (Leben – Jesu - Forschung). Se spera ca prin reconstruirea istorico-critică a lui Isus și a istoriei sale să se ajungă la o reînnoire a credinței creștine. Autorul cel mai reprezentativ al acestui curent a fost **Heinrich Julius Holtzmann** (1832-1910).

Fundamentul metodologic al cercetării de tip liberal cu privire la Isus era identificarea critico-literară a celor mai vechi izvoare cu privire la Isus. Holtzmann a susținut *teoria celor două surse/izvoare* dezvoltată de Gottlob Wilke și Christian Weiße. Pentru acești autori, izvoarele cele mai vechi și deci mai credibile cu privire la Isus sunt: *Evanghelia după Marcu* și *sursa Q* – reconstruibilă științific. Pe baza acestor două surse, Holtzmann a propus o biografie a lui Isus, prin care a susținut o dezvoltare a

² Cf. Thissen, Merz 2003, p. 15-16.

³ Strauß 1835-1836.

⁴ Cf. Thissen, Merz 2003, p. 17.

⁵ Thissen, Merz 2003, p. 17.

personalității lui Isus: în Galilea Isus și-a format personalitatea mesianică, în timp ce în Cezarea lui Filip s-a revelat ucenicilor ca Mesia⁶.

3.Etapa a III-a: criza cercetării cu privire la Isus

În ultima fază a liberalismului teologic (sfârșitul sec. XIX – începutul sec. XX) au apărut trei perspective științifice care au condus la năruirea teologiei vieții lui Isus⁷:

Albert Schweitzer, în lucrarea sa intitulată *Istoria cercetării vieții lui Isus* (1906), a scos în evidență dimensiunea subiectivă a cercetărilor liberale, adică dependența acestora de diferitele ideologii ale vremii.

W. Wrede a pus serios sub semnul întrebării teoria celor două surse – Mc. și Q. Wrede considera că *Evanghelia după Marcu* ar fi expresia unei opțiuni dogmatice a comunității care a retroproiectat credința post-pascală a în mesianitatea lui Isus asupra vieții sale nemesianice.

K. L. Schmidt a susținut caracterul fragmentar al *Evangheliilor*. Potrivit gândirii sale, cele mai vechi surse ale tradiției cu privire la Isus sunt mici unități distincte, care, fiind determinate de necesitățile comunității au în primul rând un caracter kerigmatic, și doar în mod secundar un caracter istoric. Cadrul cronologic și geografic al istoriei lui Isus propus de Marcu are deci la rândul său un caracter secundar și prin urmare posibilitatea de a schița o dezvoltare a personalității lui Isus plecând de la succesiunea pericopelor era pusă sub semnul întrebării.

Teologii s-au distanțat inițial de aceste tentative reconstrucție istorică a vieții lui Isus. Însă, în anul 1892, **Martin Kähler** s-a așezat la masa dezbaterilor prin lucrarea sa intitulată *Der sogenannte historische Jesus und der geschichtliche, biblische Christus* (München, Kaiser, 1956). Kähler face așadar o distincție între Isus istoric (*historisch*) și Cristosul biblico-autentic (*geschichtlich*). Dacă prin Isus el înțelegea omul din Nazaret, așa cum el era descris prin cercetarea istorică, în schimb prin Cristos se referea la mântuitorul propovăduit de Biserică. De asemenea, dacă prin termenul *historisch* Kähler indica pur și simplu evenimentele trecutului, prin *geschichtlich* el înțelegea ceea ce cuprinde o semnificație stabilă. Plecând de la această distincție, ajunge la concluzia că numai Cristosul biblic este inteligibil pentru noi, și numai el are o semnificație stabilă și trainică pentru credință.

Pentru a înțelege reacția teologiei dialectice, trebuie să ținem prezente câteva elemente doctrinare ce îi sunt specifice⁸:

- Dumnezeu și lumea sunt contrapuse într-un mod atât de radical, încât se intersectează doar într-un punct: evenimentul venirii lui Isus și al plecării sale în cruce și înviere. Prin urmare are o importanță fundamentală nu ceea ce Isus a spus și a făcut, ci ceea ce Dumnezeu a spus și a făcut în cruce și în înviere. De aceea obiectul mesajului *Noului Testament* nu este Isus – personaj istoric, ci Cristosul kerigmatic.

- Utilizarea filosofiei existențialiste.

- Cercetarea istorico-religioasă susținea faptul că pe plan teologic Isus aparținuse iudaismului, în timp ce creștinismul începuse odată cu evenimentul Paștilor.

Rudolf Bultmann, reprezentantul cel mai important al teologiei dialectice, susținea faptul că noi nu putem cunoaște mare lucru despre viața lui Isus deoarece izvoarele creștine nu ne oferă decât informații fragmentare și adesea mitologice. Finalitatea esențială a *Evangheliilor* a fost cateheza; prin urmare hagiografii nu ar fi fost interesați de prezentarea istorică a figurii lui Isus, ci de a-l vesti ca Cristos și Fiul al lui Dumnezeu.

⁶ Thissen, Merz 2003, p. 18-19.

⁷ Thissen, Merz 2003, p. 19-21.

⁸ Thissen, Merz 2003, p. 20.

În sfera catolică, merită amintită *Viața lui Isus* scrisă de abatele **Giuseppe Ricciotti**⁹. Reedidată de zeci de ori, fiind tradusă în numeroase limbi, s-a bucurat de o amplă răspândire. În pofida caracterului său divulgativ, lucrarea este o critică a autorilor amintiți anterior, dar și o atentă analiză documentară, fundamentată pe date istorice.

4.Etapa a IV-a: noua cercetare cu privire la Isus – personaj istoric (1953-1975)

Pesimismul lui Bultmann a fost criticat chiar de discipolii săi. Între aceștia, o clară poziție critică și-a asumat **Ernst Käsemann** prin studiul *Chestiunea lui Isus istoric*¹⁰, în care a susținut trei teze principale:

- Prin separarea totală a Cristosului credinței de Isus – personaj istoric, creștinismul devine de fapt un mit aistoric, iar kerigma creștină o propovăduire docetistă.

- Dacă Biserica nu a fost interesată de istoria vieții lui Isus, nu putem înțelege de ce Biserica a scris *Evangheliile* referindu-se sistematic la istoria Lui.

- Chiar dacă *Evangheliile* sunt un produs al credinței post-pascale, ele pretind încredere în identitatea dintre Isus și Cristos.

Prin articolul lui Käsemann începe deci noua cercetare a vieții lui Isus. În timp ce vechea cercetare liberală a pus accentul pe Isus personaj istoric, opunându-l Cristosului propovăduit de apostoli, iar Bultmann a accentuat Cristosul din kerigmă, în mod independent de Isus din istorie, noua cercetare dorea să recompună cele două elemente, istoric și kerigmatic. Käsemann a reușit să conceapă criteriile necesare stabilirii istoricității faptelor și cuvintelor lui Isus pe temeiul *Evangheliilor*.

Pe această linie se situează și studiile realizate de **James Robinson**¹¹ și de **Günter Bornkamm**¹².

În teologia catolică, ies în evidență operele teologilor **René Latourelle**¹³ și **Francesco Lambiasi**¹⁴.

5.Etapa a V-a: o Third Quest cu privire la Isus din istorie

Dacă autorii din etapa a IV-a au încercat să delimiteze aspectele identitar-creștine de iudaism și de ereziile protocreștine, privilegiind astfel izvoarele sigure, canonice, în schimb cei din spațiul anglo-saxon care au urmat în *Third Quest* au avut și un interes istorico-sociologic: au insistat asupra situării lui Isus în cadrul iudaismului și au luat în analiză și izvoarele necanonice¹⁵.

Reprezentanții cei mai importanți sunt **Ed Parish Sanders**, **Geza Vermes**, **John Dominic Crossan** și **Robert W. Funk**. Studiile lor în prezintă pe Isus în continuitate cu Cristos, ca fondator al unei mișcări de reînnoire în interiorul iudaismului. Criteriul fundamental pe care îl aplică este cel al plauzibilității istorice¹⁶.

III. Isus din Nazaret de Benedict al XVI-lea

Chiar în introducerea lucrării sale, Papa Benedict al XVI-lea își amintește de radicalizarea separării dintre Isus – personaj istoric și Cristosul credinței, fenomen ce a marcat anii 1940-1950: „se îndepărtau unul de altul văzând cu ochii”¹⁷. Desigur, autorul acestei biografii a lui Isus este convins că la baza acestui fenomen se găsesc:

⁹ Ricciotti 1941.

¹⁰ Käsemann 1954, p. 125-153.

¹¹ Robinson 1959.

¹² Bornkamm 1956.

¹³ Latourelle 1978.

¹⁴ Lambiasi 1983.

¹⁵ Cf. Thissen, Merz 2003, p. 24-25.

¹⁶ Thissen, Merz 2003, p. 26.

¹⁷ Ratzinger 2007, p. 7.

a) rațiuni metodologice: „Progresele cercetării istorico-critice au condus la distincții tot mai subtile între diferitele strate ale tradiției. În spatele acestora, figura lui Isus, pe care se sprijină credința, a devenit tot mai neclară și a luat contururi tot mai nedefinite”¹⁸.

b) rațiuni ideologice, scrisul istoric fiind clar influențat de diferitele ideologii: „În același timp, reconstrucțiile acestui Isus, care trebuia să fie căutat dincolo de tradițiile evangheliștilor și de izvoarele lor, au devenit tot mai contrastante: de la revoluționarul anti-roman care urmărea răsturnarea puterilor existente și care eșuează în încercarea sa, până la moralistul blând care le îngăduie pe toate și care sfârșește în mod inexplicabil în a-și provoca propria ruină. Dacă însă citim câteva dintre aceste reconstrucții, vom constata imediat că sunt fotografii ale autorilor și ale idealurilor lor”¹⁹.

Toate aceste rațiuni au reușit să dea omului contemporan impresia că ceea ce se cunoaște despre Isus din Nazaret este foarte puțin, imaginea pe care o avem de la el fiind plasmuită nu atât de contactul cu realitatea concretă și istorică, ci de credința noastră în dumnezeirea sa. Ne aflăm prin urmare într-o situație dramatică și deosebit de problematică pentru însăși credința creștină.

Cu toate acestea, remarcă Joseph Ratzinger²⁰, atât în interiorul Bisericii Catolice, cât și în afara ei, au fost dezvoltate noi viziuni metodologice cu privire la cercetarea istorică, dar și la colaborarea teologiei cu metoda istorică în interpretarea Sfintelor Scripturi. Acestea au fost uneori propuse chiar în documentele magisteriale ale Bisericii Catolice: Constituția despre revelația dumnezeiască *Dei Verbum*, *Interpretarea Bibliei în Biserică* (Comisia Biblică Pontificală, Città del Vaticano, 1993) și *Poporul ebraic și Sfintele sale Scripturi în Biblia creștină* (Comisia Biblică Pontificală, Città del Vaticano, 2001)²¹. Toate aceste documente susțin de fapt necesitatea de a nu folosi în mod exclusiv metoda-istorico critică în studierea textelor biblice. Această linie a fost urmată și de Rudolf Schnackenburg, pe care Ratzinger îl consideră cel mai important exeget catolic de limbă germană din a doua jumătate a secolului XX²². Exegetul german a subliniat pe de o parte necesitatea de a utiliza metoda istorico-critică, iar pe de altă parte a scos în evidență condiționările pe care aceeași metodă le aduce cu sine. Folosind această metodă, el a reușit să prezinte imaginea lui Cristos din *Sfintele Evanghelii*, dar aceasta este formată din diferite strate suprapuse ale tradiției care permit doar întrezărirea îndepărtată a adevăratului Isus. Totuși, Schnackenburg consideră că fundamentul istoric este depășit în sensul credinței apostolilor. Privindu-l pe Isus din perspectiva comuniunii sale cu Tatăl, el ajunge la concluzia că persoana lui Isus, fără înrădăcinarea sa în Dumnezeu, ar fi ireală și inexplicabilă²³. Joseph Ratzinger, chiar dacă apreciază punctul de vedere al lui Schnackenburg, îl consideră insuficient.

Din aceste motive, înainte de a-și începe expunerea cu privire la Isus Cristos, Ratzinger își precizează cu atenție principiile metodologice. Aceste principii nu sunt noi, ci se inspiră din documentele magisteriale mai sus citate și din tradiția bisericească:

- Metoda istorico-critică, tocmai datorită naturii credinței și a teologiei, este evident o dimensiune esențială și obligatorie a cercetării exegetice²⁴. Credința biblică nu se reduce la o sumă de simboluri, ci se raportează la evenimente istorice concrete și deci

¹⁸ Ratzinger 2007, p. 8.

¹⁹ Ratzinger 2007, p. 8.

²⁰ Ratzinger 2007, p. 10.

²¹ Merită amintit în această privință și documentul Comisiei Biblice Pontificale, intitulat *Biblia și cristologia* (1984) (noi am utilizat ediția *Bibbia e Cristologia*, pref. de Henri Cazelles, Ed. Paoline, Cinisello Balsamo, 1987, p. 1-115).

²² *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 8.

²³ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 10.

²⁴ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 11.

reale. Acest *factum historicum* este fundamentul constitutiv al credinței deoarece *Deus incarnatum est*, intrând efectiv și incisiv în istoria omenească. Fără raportarea clară la istorie, credința creștină ar fi desființată, iar creștinismul ar fi transformat într-o altă religie. Prin urmare, „dacă istoria ... aparține în mod esențial credinței creștine, atunci credința trebuie să se expună analizei metodei istorice”²⁵.

- Metoda istorico-critică este necesară, dar nu poate condensa în sine întreaga exegeză biblică, fiind doar una dintre dimensiunile fundamentale ale interpretării textelor sacre pentru cercetătorii care cred că acestea sunt inspirate de Dumnezeu²⁶.

- Metoda istorico-critică, dincolo de avantajele pe care le aduce, are și limite clare.

Prima dintre acestea constă în faptul că ea trebuie „să lase cuvântul în trecut”²⁷. Dacă metoda istorico-critică este aplicată în mod consecvent, aceasta nu trebuie doar să caute cuvântul ca ceva ce aparține trecutului – încercând să înțeleagă prin evenimentele istorice contextul epocii trecute în care s-au format textele, pentru a putea descoperi ceea ce autorul a vrut să exprime -, ci trebuie să lase acest cuvânt în trecutul în care a fost plămădit. Prin metoda istorico-critică se pot observa eventualele analogii ale cuvântului Scripturii cu prezentul, pot fi căutate modalități de aplicabilitate în prezent, dar nu poate face actual acest cuvânt pentru că altfel s-ar ieși din sfera sa de competență. „Precizia în explicarea trecutului este de fapt atât puterea sa, cât și limita sa”²⁸.

A doua limită a acestei metode rezultă din faptul că ea nu poate trata cuvintele înregistrate de istorie decât ca și cuvinte umane. Chiar dacă printr-o analiză profundă poate intui existența „unei valori adăugate” în cuvântul biblic²⁹, deschizându-se astfel transcendenței, totuși obiectul său firesc este cuvântul omenesc. Ori, esența cuvântului biblic este însăși Cuvântul lui Dumnezeu.

A treia limită reiese din faptul că prin metoda istorico-critică fiecare carte a *Scripturii* este studiată propriul moment istoric și din perspectiva propriilor izvoare. În felul acesta, unitatea tuturor acestor scrieri exprimată prin cuvântul *Biblie* nu apare ca un fapt istoric evident³⁰.

Joseph Ratzinger, făcând această analiză a metodei istorico-critice, pledează de fapt pentru necesitatea de a face apel și alte metode complementare, care, fără a substitui metoda istorico-critică, reușesc să scoată mai bine în evidență dimensiunea transcendentă a cuvântului *Sfintei Scripturi*.

Înainte de toate, el își exprimă prețuirea pentru modelul *exegezei canonice* dezvoltate în ultimii 30 de ani în America, metodă prin care se dorește înțelegerea fiecărui text biblic în ansamblul unicei *Scripturi*³¹. Teologia subliniază într-adevăr unitatea tuturor cărților biblice, dar această unitate nu le este atribuită pur și simplu din exterior: „Exegeza modernă a arătat cum cuvintele transmise în *Biblie* devin *Scriptură* printr-un proces de noi re-lecturi: textele vechi, într-o situație nouă, sunt reluate, înțelese și citite într-o nouă manieră. În recitare, adică în lectura ce progresează prin corectări, aprofundări și amplificări tacite, formarea *Scripturii* se configurează ca un proces al cuvântului care pas cu pas își dezvăluie potențialitățile lăuntrice, ce erau oarecum prezente în forma semințelor și care se deschid numai în fața provocării noilor situații,

²⁵ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 11.

²⁶ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 12.

²⁷ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 12.

²⁸ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 13.

²⁹ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 13.

³⁰ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 13.

³¹ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 14.

a noilor experiențe și a noilor suferințe”³². Acest proces, chiar dacă nu este întotdeauna liniar, ci uneori – a se vedea cazul Cristos – este dramatic, manifestă o direcție clară. Tocmai această direcție scoate în evidență și unitatea *Vechiului* și a *Noului Testament*. „Desigur – continuă Papa Benedict – ermeneutica cristologică ce vede în Isus cheia înțelegerii întregului [...] pretinde o decizie în credință, neputând deriva din pura metodă istorică”³³.

Exegeza canonică poate integra teologic metoda istorico-critică. Metoda istorico-critică încearcă să identifice cu precizie sensul originar al cuvintelor, așa cum acestea erau înțelese în ambianța și în timpul lor. Aceste identificări nu sunt însă de o certitudine absolută și, pe de altă parte, anumite cuvinte omenești au o relevanță, o semnificație ce nu este cuprinsă explicit în conștiința pe care autorul a avut-o în acel moment. „Această valoare intrinsecă și adăugată cuvântului, care transcende momentul istoric, este cu atât mai valabilă în cazul cuvintelor zămislite în procesul istoriei credinței. În acest caz, autorul nu vorbește pur și simplu de la sine și pentru sine. El vorbește plecând de la o istorie comună ce îl susține și în care sunt deja prezente în mod tacit posibilitățile viitorului său, a viitorului său drum. Procesul re-lecturilor ce progresează și al dezvoltării cuvintelor nu ar fi posibil dacă, în cuvintele înseși, nu ar fi fost deja prezente aceste deschideri lăuntrice”³⁴. Întrucât hagiograful nu vorbește în privat, ca un subiect închis în el însuși, ci vorbește într-o comunitate vie, aflată într-un dinamism istoric viu ce nu este produs nici de el și nici de comunitate, ci de o forță superioară³⁵. Tocmai de aceea învățătura Tradiției cu privire la cele patru sensuri ale textului biblic își păstrează actualitatea.

Un alt aspect asupra căruia insistă Joseph Ratzinger este faptul că *Sfânta Scriptură* nu e pur și simplu literatură. Cărțile *Sfintei Scripturi* se raportează la trei subiecți aflați într-o relație interactivă: autorul individual sau grupul de autori care au redactat cartea; aceștia nu sunt autonomi, ci aparțin poporului lui Dumnezeu; în fine, poporul nu este la rândul său autonom, ci se simte condus și interpelat de Dumnezeu. Iată de ce *Sfânta Scriptură* poate fi tâlcuită autentic numai în măsura în care cititorul o interpretează în interiorul dinamismului poporului lui Dumnezeu, care l-a primit pe Fiul lui Dumnezeu și este călăuzit de Acesta³⁶.

Concluzie

Joseph Ratzinger cunoaște foarte bine evoluția exegezei biblice din epoca modernă și contemporană și, dincolo de prețuirea pe care o are pentru progresele realizate de aceasta, deplânge pesimismul său în prezentarea figurii istorice a lui Isus Cristos în armonie cu identitatea lui mesianică și divină. Dacă cele trei crize ale modernității - științifică, istorică și existențială³⁷ -, explică ezitățile celor cinci etape ale cercetărilor cu privire la Isus, Sfântul Părinte Papa Benedict al XVI-lea propune revenirea la o exegeză în spiritul tradiției. În cazul său, revenirea la Tradiție se petrece în dialog cu provocările timpului de astăzi. El acceptă metoda istorico-critică, o consideră necesară, dar nicidecum absolută. Conștientizându-i limitele, realizează necesitatea priorității credinței: „Această carte – precizează Ratzinger – dorește să

³² *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 14.

³³ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 15.

³⁴ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 16.

³⁵ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 16.

³⁶ *Bibbia e Cristologia* 1987, p. 17.

³⁷ Schönborn 2002, p. 39-44.

depășească metoda istorico-critică, ținând spre o interpretare propriu-zis teologică. Ea nu intenționează să intre în disputa ce este specifică cercetării istorico-critice”³⁸.

În felul acesta Joseph Ratzinger procedează teologic în interpretarea lui Isus, dar folosește și metoda istorico-critică. Însă, în timp ce cercetările menționate în prima parte a referatului nostru pleacă de la un natural tot mai confuz și nu reușesc să îl unească în mod convingător cu dimensiunea divină a evenimentului Cristos, Ratzinger valorifică naturalul, istoricul, având însă prioritar supranaturalul din orizontul credinței. O mărturisește de altfel în cartea sa: „Evident, credința în faptul că Isus ca om era și Dumnezeu [...] depășește posibilitățile metodei istorice. Dacă însă, în lumina acestei convingeri de credință, se citesc textele cu metoda istorico-critică [...], acestea se deschid pentru a dezvălui o cale și o figură ce sunt demne de credință”³⁹.

Bibliografie

Bornkamm 1956	– Bornkamm Günter, <i>Jesus von Nazareth</i> , Stuttgart, Kohlhammer, 1956.
Käsemann 1954	– Käsemann Ernst, <i>Das Problem des historischen Jesu</i> , în <i>Zeitschrift für Theologie und Kirche</i> , LI (1954), p. 125-153.
Lambiasi 1983	– Lambiasi Francesco, <i>Gesù di Nazaret. Una verifica storica</i> , Casale, Marietti, 1983.
Latourelle 1978	– Latourelle René, <i>L'accès à Jésus par les Evangiles, histoire et herméneutique</i> , Tournai, Desclée, 1978.
<i>Bibbia e Cristologia</i>
1987	– Pontificia Comisione Biblica, <i>Bibbia e Cristologia</i> , pref. de Henri Cazelles, Ed. Paoline, Cinisello Balsamo, 1987.
Ratzinger 2007	– Ratzinger Joseph, <i>Gesù di Nazareth</i> , ediție italiană îngrijită de Ingrid Stampa și Elio Guerriero, Ed. Rizzoli, Roma, 2007.
Ricciotti 1941	– Ricciotti Giuseppe, <i>Vita di Gesù con una introduzione critica</i> , Milano, Rizzoli, 1941.
Robinson 1959	– Robinson James, <i>A New Quest of the Historical Jesus</i> , London, 1959.
Schönborn 2002	– Schönborn Christoph, <i>Dio inviò Suo Figlio. Cristologia</i> , cu colaborarea lui Michael Konrad și Hubert Philipp Weber, trad. ital. de Maria Luisa Milazzo, Ed. Jaka Book, Milano, 2002.
Strauß 1835-1836	– Strauß D. F., <i>Das Leben Jesu, kritisch bearbeitet</i> , vol. I-II, Tübingen, 1835-1836.
Thissen, Merz 2003	– Thissen Gerd, Merz Annette, <i>Il Gesù storico. Un manuale</i> , editia a II'a, in collana <i>Biblioteca biblica</i> , nr. 25, Ed. Queriniana, Brescia, 2003.

³⁸Schönborn 2002, p. 409.

³⁹Schönborn 2002, p. 19.

**Das Buch des Heiligen Vater Papst Benedikt der XVI *Jesus von Nazareth*,
betrachtet aus der Perspektive der historischen Forschung über Jesus Christus
Zusammenfassung**

Der christliche Glauben lehrt uns die grundlegende Wahrheit über Jesus von Nazareth: Er ist des lebendigen Gottes Sohn, der wahre Gott und durch seine Verkörperung ein wahrer Mensch. Diese Wahrheit, die von der Kirche schon immer verkündet worden ist, wurde beginnend mit der Zeit der Aufklärung extrem problematisiert, da, aus einer positivistischen Perspektive die Frage gestellt worden ist ob die Verfassung einer objektiven Geschichte über Jesus, auf der Grundlage der existierenden Quellen, möglich sei. Die Antworten der Theologen und Philosophen betreffend dieses extrem komplexes Problem, beruhten auf verschiedenen Methodologien. Joseph Ratzinger, der jetzige Papst Benedikt der XVI, greift auch ein, indem er die Auffassung der Katholischen Kirche betreffend diese Frage unterstreicht.

Joseph Ratzinger kennt die Evolution der Bibelexegese, im modernen und zeitgenössischen Zeitalter, sehr gut und jenseits der Wertschätzung die er für die erzielten Fortschritte hat, beklagt er den Pessimismus in der Vorführung der historischen Figur Jesus Christus, in Harmonie mit dessen mesianischen und göttlichen Identität. Der Heilige Vater Papst Benedikt der XVI schlägt die Rückkehr zu einer Exegese im Geist der Tradition vor. Die Rückkehr zur Tradition muss in einem Dialog mit den Herausforderungen unserer Zeit stattfinden. Er akzeptiert die kritisch-historische Methode, betrachtet sie als notwendig, doch auf keinem Fall als absolut. Indem er ihre Grenzen feststellt, begreift er die Notwendigkeit der Glaubenspriorität.

So geht Joseph Ratzinger theologisch in der Auslegung Jesus vor, benützt jedoch auch die kritisch-historische Methode. Doch während die im ersten Teil unseres Materials erwähnten Forschungen von einem immer konfuseren Natural ausgehen und es ihnen nicht gelingt diesen überzeugend mit der göttlichen Dimension des Erlebnisses Christus zu vereinigen, verwertet Ratzinger das Naturale, das Historische, jedoch fortwährend das Übernatürliche des Glaubenshorizont als Priorität im Auge behaltend.